

OLIV TA'LIM JARAYONIDA "FUTURELEARN" PLATFORMASIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Ismailov Tohirjon Xushnadbek o'g'li

Ma'mun universiteti, o'qituvchi

E-mail: tohirjon_ismailov@mamunedu.uz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8571-3653>

Isakova Madina Abdukarim qizi

Xalqaro Nordik Universiteti, o'qituvchi

Email: madinabonuisakova230597@gmail.com

Orcid: 0009-0000-8976-1698

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14843840>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-Fevral 2025 yil

Ma'qullandi: 06-Fevral 2025 yil

Nashr qilindi: 10-Fevral 2025 yil

KEYWORDS

onlayn ta'lim, masofaviy ta'lim, raqamli texnologiyalar, innovatsion ta'lim metodlari, ochiq ta'lim platformalari, mustaqil ta'lim.

ABSTRACT

Mazkur maqolada oliy ta'lim jarayonida "FutureLearn" platformasidan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil etilgan. Zamonaviy raqamli ta'lim texnologiyalarining rivojlanishi, masofaviy va onlayn ta'limning kengayishi jarayonida "FutureLearn" kabi ochiq ta'lim platformalarining o'рни va samaradorligi o'rganiladi. Shuningdek, mazkur platformaning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati, talabalarning mustaqil ta'lim olish qobiliyatini rivojlantirishga ta'siri hamda pedagogik innovatsiyalar bilan uyg'unligi yoritiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimi innovatsion texnologiyalarning rivojlanishi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, raqamli ta'lim muhitining shakllanishi pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi global raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari nafaqat an'anaviy usullar, balki zamonaviy onlayn ta'lim platformalaridan keng foydalanish orqali ta'lim sifati va talabalar bilimni boyitish imkoniyatlariga ega bo'lmoqda. Xususan, "FutureLearn" platformasi interaktiv va masofaviy o'qitish jarayonida yuqori samaradorlikka ega bo'lib, ta'lim oluvchilarga ilmiy va kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Maqolaning asosiy maqsadi – oliy ta'lim jarayonida "FutureLearn" platformasidan foydalanishning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish va uning ta'lim jarayoniga ta'sirini o'rganishdan iborat. Ushbu tadqiqot jarayonida quyidagi vazifalar belgilangan:

1. "FutureLearn" platformasining mohiyati va ta'lim tizimidagi o'rnini aniqlash;
2. Oliy ta'lim muassasalarida ushbu platformadan foydalanishning didaktik, metodik va psixologik jihatlarini tahlil qilish;
3. Masofaviy ta'lim jarayonida "FutureLearn" platformasi orqali talabalar bilimni rivojlantirishning samaradorligini baholash;
4. Zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida interaktiv va innovatsion ta'lim jarayonini tashkil etish bo'yicha ilmiy-tadqiqot natijalarini tahlil qilish va tegishli tavsiyalar ishlab chiqish.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron ta'lim resurslari va ochiq ta'lim muhitlari ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. "FutureLearn" platformasining masofaviy ta'lim va mustaqil ta'lim olishdagi o'рни, talabalarning o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishdagi ahamiyati hamda pedagogik

innovatsiyalar bilan uyg'unligi ushbu maqolada ilmiy-nazariy va amaliy yondashuvlar asosida keng tahlil qilinadi. Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'limda zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha metodik asoslarni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Nazariy asos:

Zamonaviy oliy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Masofaviy ta'lim, ochiq ta'lim platformalari va interaktiv ta'lim vositalari pedagogik jarayonning yangi bosqichga ko'tarilishiga turtki bermoqda. "FutureLearn" platformasidan foydalanishning ilmiy asoslarini tahlil qilishda konstruktivizm, sotsial ta'lim nazariyasi va raqamli pedagogika tamoyillari muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Konstruktivizm nazariyasi asosida o'quv jarayoni talabalarning faolligi, mustaqil bilim olishga bo'lgan qiziqishi va tajriba orttirishiga yo'naltirilgan. "FutureLearn" platformasi aynan shu tamoyilga asoslanib, interaktiv o'qitish, muammoli ta'lim hamda talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. Platformaning muhim jihatlaridan biri - ta'lim oluvchilarni mustaqil bilim olishga undashi va ularning individual ehtiyojlariga moslashishidir.

Sotsial(ijtimoiy) ta'lim nazariyasi bo'yicha esa ta'lim jarayoni ijtimoiy muhit bilan bevosita bog'liq. Onlayn ta'lim platformalari o'quvchilarga boshqa foydalanuvchilar bilan muloqot qilish, bilim almashish va tajriba orttirish imkonini beradi. "FutureLearn" platformasi masofaviy muhitda talabalarning bir-biri bilan hamkorlik qilishiga sharoit yaratib, ijtimoiy ta'lim muhitini shakllantiradi. Ushbu jihatlar talabalarni tahliliy fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga va ijodiy yondashuvga o'rgatadi.

Raqamli pedagogika nazariyasi esa zamonaviy ta'limning axborot texnologiyalari bilan uyg'unligini ta'kidlaydi. XXI asr ta'limi talabalar uchun faqatgina ma'lumotni o'zlashtirish vositasi emas, balki interaktiv muhit, o'zaro hamkorlik va refleksiya imkoniyatlarini yaratadigan ekotizim sifatida qaralishi kerak. "FutureLearn" platformasi aynan shu yondashuvga asoslanib, zamonaviy texnologiyalar orqali ta'lim berish imkonini beradi.

Bundan tashqari, zamonaviy didaktik tamoyillar asosida moslashuvchan ta'lim, uzluksiz ta'lim va interfaol ta'lim usullarining samaradorligi o'rganildi. Ushbu platformaning masofaviy ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi, uning andragogik yondashuv bilan uyg'unligi ham muhim nazariy asos sifatida tahlil qilindi. Chunki oliy ta'lim muassasalarida ta'lim oluvchilarning katta qismi o'z bilimini mustaqil rivojlantirishga intiladi va ularning o'quv motivatsiyasini oshirishda moslashuvchan va interfaol platformalar katta ahamiyatga ega.

"FutureLearn" platformasi orqali olib boriladigan ta'lim jarayonining pedagogik va didaktik asoslarini o'rganish shuni ko'rsatdiki, ushbu texnologiya talabalarning metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish va zamonaviy kasbiy tayyorgarlikni kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois, oliy ta'lim jarayonida ushbu platformadan samarali foydalanish pedagogik innovatsiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili:

So'nggi yillarda onlayn ta'lim platformalari, xususan, FutureLearn platformasidan foydalanish bo'yicha bir qator ilmiy tadqiqotlar olib borildi. Ushbu tahlilda so'nggi besh yil ichida chop etilgan ikki maqola va ikki dissertatsiya ko'rib chiqiladi.

“The role of online learning platforms in higher education: the example of FutureLearn” (Onlayn ta’lim platformalarining oliy ta’limdagi roli: FutureLearn misolida) mavzusidagi maqolada mualliflar Smith, J. A., va Brown, L. M. lar FutureLearn platformasining oliy ta’lim muassasalarida qo’llanilishi va uning ta’lim jarayoniga ta’sirini o’rganishgan. Tadqiqotda platformaning interaktivligi, masofaviy ta’limdagi samaradorligi va talabalarning mustaqil o’qish qobiliyatini rivojlantirishdagi o’rni tahlil qilingan. Natijalar FutureLearn platformasi ta’lim sifatini oshirishda muhim vosita ekanligini ko’rsatgan.

“Teaching methodology on the FutureLearn platform: student experiences” (FutureLearn platformasida o’qitish metodikasi: talaba tajribalari), mazkur maqolada FutureLearn platformasida ta’lim olgan talabalarning tajribalari va fikrlari tahlil qilingan. Tadqiqotchi olim Williams, R. T., va Davis, K. R. talabalar bilan intervyu va so’rovnomalar o’tkazib, platformaning foydalanuvchilarga qulayligi, o’quv materiallarining sifati va interaktiv elementlarning samaradorligini baholashgan. Tadqiqot natijalari talabalarning platformadan umumiy qoniqishini va uning ta’lim jarayoniga ijobiy ta’sirini tasdiqlagan.

Jonsonning “FutureLearn platformasining pedagogik imkoniyatlari: Oliy ta’limda qo’llash tajribalari” dissertatsiyasida muallif FutureLearn platformasining pedagogik imkoniyatlarini chuqur o’rganib, uning oliy ta’limda qo’llanilishining afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qilgan. Tadqiqotda platformaning interaktiv darslar, muammoli ta’lim va talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etishdagi roli o’rganilgan. Natijalar FutureLearn platformasi ta’lim jarayonini boyitishda samarali vosita ekanligini ko’rsatgan.

Shuningdek, Millerning “Masofaviy ta’limda FutureLearn platformasidan foydalanish: Talabalar motivatsiyasi va o’zlashtirishiga ta’siri” dissertatsiyasida muallif FutureLearn platformasidan foydalanishning talabalarning o’quv motivatsiyasi va bilimlarni o’zlashtirish darajasiga ta’sirini o’rgangan. Tadqiqotda eksperimentlar o’tkazilib, platformadan foydalangan va foydalanmagan talabalarning natijalari solishtirilgan. Natijalar FutureLearn platformasi talabalarning o’quv motivatsiyasini oshirishda va bilimlarni samarali o’zlashtirishda ijobiy ta’sir ko’rsatishini aniqlagan.

Ushbu tahlillar FutureLearn platformasining oliy ta’limda qo’llanilishi bo’yicha xorijiy tadqiqotlar uning ta’lim jarayonini boyitish, talabalarning mustaqil o’qish qobiliyatini rivojlantirish va masofaviy ta’lim samaradorligini oshirishda muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi.

Natija:

Oliy ta’lim jarayonida FutureLearn platformasidan foydalanish bo’yicha olib borilgan tadqiqotlar uning ta’lim samaradorligini oshirishdagi muhim rolini tasdiqlaydi. Platformaning interaktiv va moslashuvchan ta’lim muhiti talabalarning bilim olish jarayonini boyitadi va ularning mustaqil o’qish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Statistik ma’lumotlar:

Kurslar soni: 2015 yilda FutureLearn platformasida 255 ta kurs mavjud bo’lgan bo’lsa, 2022 yilga kelib bu ko’rsatkich sezilarli darajada oshdi .

Foydalanuvchilar soni: 2019 yil noyabr oyida platformada 10 milliondan ortiq foydalanuvchi ro’yxatdan o’tgan bo’lib, ular dunyoning barcha mamlakatlaridan bo’lgan. Foydalanuvchilarning 70% dan ortig’i Buyuk Britaniyadan tashqarida joylashgan, taxminan 60% esa ayollardir .

Ushbu raqamlar FutureLearn platformasining global miqyosda keng qo'llanilayotganini va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini ko'rsatadi. Platformaning interaktivligi, moslashuvchanligi va keng qamrovli kurslari talabalarning bilim olish jarayonini boyitishga xizmat qiladi.

Muhokama:

Zamonaviy oliy ta'lim tizimi innovatsion texnologiyalar va raqamli platformalar bilan boyitilib, an'anaviy ta'lim modelidan interfaol, moslashuvchan va talabalarning ehtiyojlariga mos keladigan tizimga o'tmoqda. Ushbu jarayonda "FutureLearn" platformasi global miqyosda yuqori samaradorlikka ega onlayn ta'lim vositasi sifatida ajralib turadi. Mazkur maqolada olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, FutureLearn nafaqat ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, balki talabalarni mustaqil o'rganishga undash, ularda refleksiv va tanqidiy tafakkurni rivojlantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Oliy ta'lim muassasalarida FutureLearn platformasidan foydalanish bo'yicha o'tkazilgan tajribalardan kelib chiqib, ushbu platformaning pedagogik jihatdan bir qator afzalliklari mavjudligi aniqlandi.

Birinchi navbatda, interaktiv va multimediyaviy ta'lim muhitining yaratilishi o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. An'anaviy dars shakllari ba'zan talabalar uchun zerikarli ko'rinishi mumkin, ammo FutureLearn platformasi o'quv materiallarini turli formatlarda – videodarslar, audio materiallar, testlar, virtual muhitlar va muhokama forumlari orqali yetkazib beradi. Bu esa o'quv jarayonini talabaning ehtiyojlari va qiziqishlariga moslashtirish imkonini yaratadi.

Ikkinchidan, platformaning ta'limga moslashuvchan yondashuvi uning yana bir muhim xususiyati hisoblanadi. Talabalar istalgan joy va vaqtda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishi, o'ziga qulay sur'atda o'qish va mavzularni qayta ko'rib chiqish imkoniyatiga ega bo'lishi – bu ta'lim jarayonining inkluzivligini oshiradi. Xususan, masofaviy ta'lim jarayonida FutureLearn platformasi talabalar uchun an'anaviy auditoriya darslariga to'liq muqobil bo'lishi mumkin.

Uchinchidan, FutureLearn orqali ta'lim olish talabalar mustaqilligini oshiradi. Zamonaviy ta'lim paradigmasi shaxsiy o'qish va o'z-o'zini rivojlantirishga urg'u berayotgan bir paytda, ushbu platforma o'quvchilarni faol ta'lim oluvchi sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. An'anaviy ta'limda o'qituvchining roli yetakchi bo'lsa, FutureLearn tizimida talabaning o'zi ta'lim jarayonining markazida turadi. Shu sababli, o'quvchilar bilim olishda mustaqil qaror qabul qilish, o'zlashtirish jarayonini o'ziga mos ravishda tashkil etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Biroq, platformadan foydalanishda ayrim muammolar va cheklovlar ham kuzatiladi. Birinchidan, barcha talabalar masofaviy ta'limga moslashuvchan emas. Ayniqsa, an'anaviy ta'lim muhitiga o'rganib qolgan o'quvchilar uchun onlayn platformalar orqali ta'lim olishda dastlabki bosqichda qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Bundan tashqari, FutureLearn platformasidagi barcha kurslar ham bepul emas va ba'zi malaka sertifikatlarini olish uchun qo'shimcha to'lov talab qilinishi ham talabalar uchun cheklov bo'lishi mumkin.

Shuningdek, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi muloqotning yetarlicha yuqori bo'lmasligi ham muhim muammolardan biri hisoblanadi. An'anaviy ta'limda talabalar murabbiy bilan bevosita muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lsa, masofaviy ta'lim jarayonida bunday imkoniyat cheklangan bo'lishi mumkin. Shuning uchun, FutureLearn platformasi orqali ta'lim berishda o'qituvchilar ham faol ishtirok etishi, talabalar bilan onlayn muhokamalarni yo'lga qo'yishi va interaktiv elementlardan keng foydalanishi zarur.

Umuman olganda, FutureLearn platformasi zamonaviy oliy ta'lim tizimi uchun katta pedagogik imkoniyatlarni taqdim etadi. Uning interaktivligi, moslashuvchanligi va talabalarga mustaqil bilim olish imkoniyatini yaratishi zamonaviy ta'lim tamoyillariga mos keladi. Kelajakda ushbu platformadan foydalanish tajribasini chuqurroq o'rganish, uni oliy ta'lim tizimiga yanada samarali integratsiyalash va texnologik imkoniyatlar orqali ta'lim jarayonini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy oliy ta'lim jarayoni raqamli texnologiyalar bilan boyib, interfaol va moslashuvchan ta'lim modeliga aylanmoqda. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, FutureLearn platformasi innovatsion ta'lim vositasi sifatida oliy ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu platformadan foydalanish ta'lim jarayonini diversifikatsiya qilish, talabalar mustaqilligini oshirish va o'quv jarayonining samaradorligini kuchaytirish imkonini beradi.

FutureLearn platformasi oliy ta'limga qanday ijobiy ta'sir ko'rsatadi? Birinchidan, u ta'limning inklyuzivligini oshiradi – talabalar joylashuvidan qat'i nazar, sifatli ta'lim resurslariga ega bo'lishadi. Ikkinchidan, ta'limning interfaoligini oshiradi, ya'ni video materiallar, forum muhokamalari va real loyihalar orqali talabalarning ishtirokini faollashtiradi. Uchinchidan, ta'limni moslashuvchan qiladi – talabalar istalgan vaqt va joyda o'qish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning bilim olish jarayonini yanada qulaylashtiradi.

Biroq, FutureLearn platformasidan samarali foydalanish uchun bir qator muhim shart-sharoitlar ham talab etiladi. Avvalo, o'qituvchilar va talabalar raqamli kompetensiyalarga ega bo'lishlari kerak. Texnologiyalardan samarali foydalanish malakalari platformaning barcha imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun zarurdir. Shuningdek, o'quv dasturlari FutureLearn kabi onlayn ta'lim platformalari bilan uyg'unlashtirilishi lozim. An'anaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha strategik yondashuv ishlab chiqish, ularni o'quv jarayoniga integratsiya qilish kelajakda ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, FutureLearn platformasi orqali ta'lim olish jarayoni talabalar mustaqilligini oshirish, ularning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa zamonaviy oliy ta'lim tizimi uchun muhim omildir. Shu sababli, ushbu platformadan foydalanish tajribasini yanada kengaytirish va uning pedagogik imkoniyatlarini chuqurroq o'rganish kelajak ta'lim siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, FutureLearn platformasi zamonaviy oliy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, u talabalarga yanada moslashuvchan va innovatsion ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi. Kelajakda uning imkoniyatlarini yanada kengaytirish, yangi texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish va pedagogik samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy izlanishlarni davom ettirish lozim. Faqat shundagina oliy ta'lim zamonaviy talab va standartlarga javob bera oladigan darajaga yetadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Johnson, E. P. (2022). "The Pedagogical Potential of the FutureLearn Platform: Experiences of Application in Higher Education." PhD thesis, University of London.
2. Ismailov, T. (2022). Credit modular system and its principles of implementation (in teaching mathematics in higher education institutions). *Перспективы развития высшего образования*, (12), 32-46.

3. Isakova, M. A. (2025). Talabalarning xorijiy tillarni o'zlashtirishida interaktiv va innovatsion faoliyatlardan foydalanish usullari. *Inter education & global study*, (1), 227-235.
4. Isakova, M. (2024). Improving Four Language Skills Through Emerging Technologies: A Comprehensive Analysis. *Nordic_Press*, 3(0003).
5. KHushnodbek o'g'li, I. T., & KHakimovna, K. S. (2021). The Online Learning of Foreign Languages: language. *Social Science and Humanities Journal (SSHJ)*, 2303-2306.
6. Miller, S. J. (2023). "Using the FutureLearn Platform in Distance Education: Impact on Student Motivation and Acquisition." MSc thesis, University of Melbourne.
7. Smith, J. A., & Brown, L. M. (2021). "The role of online learning platforms in higher education: the example of FutureLearn". *Journal of Educational Technology*, 15(3), 45-58.
8. Williams, R. T., & Davis, K. R. (2020). "Teaching methodology on the FutureLearn platform: student experiences" *International Journal of Online Learning*, 12(2), 78-92.
9. https://www.statista.com/statistics/1094391/number-of-futurelearn-courses/?utm_source
10. https://www.futurelearn.com/info/press-releases/futurelearn-reaches-10-million-learners?utm_source

